

О.І. САВЧЕНКО, В.Ю. ВЕРЮТИНА**ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ЕПОХУ ДІГІТАЛІЗАЦІЇ**

Розглянуто наукове узагальнення розвитку інновацій та індустріалізації із детальним визначенням викликів, які впливають на те, як країни повинні спрямовувати технології для загального розвитку своєї промисловості та економіки. Досліджується як саме зміни на виробництво та промисловість впливають на глобальну економіку сьогодні. Звертається увага, що індустріалізація впливає на всі сектори - від виробництва до послуг, при цьому особливе місце займають країни, що розвиваються. Саме для них потрібно визначити збалансовану стратегію розвитку, яка орієнтована на підвищення рівня компонент знань та навичок кожного з цих секторів. Промислова політика ґрунтується на національному баченні того, як сприяти цифровим інноваціям та отримувати вигоди для регіональних економічних систем. Така промислова політика повинна мати чотири ключові елементи: можливості для цифрової трансформації, розвиток ефективного регулювання всіх цифрових технологій, захист та збереження зайнятості. Ці заходи повинні узгоджуватись з інвестиціями, трансфером технологій, торгівлею, стимулюванням експорту і, конкурентною політикою. Особливу увагу у статті було приділено дослідженню системного підходу до визначення технологічного потенціалу підприємств, узагальнено методики оцінювання інноваційного потенціалу та можливості їх застосування для категорії "інноваційно-технологічний потенціал", проаналізовано систему показників статистичного оцінювання інноваційно-технологічного потенціалу, розроблено методичні рекомендації до оцінювання інноваційно-технологічного потенціалу в умовах діджиталізації, виконано порівняння різних підходів до оцінювання інформаційно - комунікаційних технологій підприємств та наведено рекомендації щодо поліпшення ефективності використання технологічного потенціалу підприємств в умовах трансформації індустріальної політики.

Ключові слова: індустріальна політика; діджиталізація; інформація; стійкий розвиток; система виробництва

О.И. САВЧЕНКО, В.Ю. ВЕРЮТИНА**ТРАНСФОРМАЦИЯ ИНДУСТРИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ В ЭПОХУ ДИГИТАЛИЗАЦИИ**

Рассмотрены подходы к научному обобщению развития инноваций и индустриализации с детальным определением вызовов, которые влияют на то, как страны должны управлять технологиями для общего развития своей промышленности и экономики. Исследуется влияние технологических изменений на производство и промышленность на глобальную экономику сегодня. Уделяется внимание индустриализации и ее влиянию на все сектора экономики - от производства к услугам, при этом особое место отводится развивающимся странам. Именно для них нужно определить сбалансированную стратегию развития, которая ориентирована на повышение уровня компонент знаний и навыков каждого из этих секторов. Промышленная политика основывается на национальном видении того, как способствовать цифровым инновациям и получать выгоды для региональных экономических систем. Такая промышленная политика должна иметь четыре ключевых элемента: возможности для цифровой трансформации, развитие эффективного регулирования всех цифровых технологий, защиту и сохранение занятости. Эти меры должны согласовываться с инвестициями, трансфером технологий, торговлей, стимулированием экспорта и конкурентной политикой. Особое внимание в статье было уделено исследованию системного подхода к определению технологического потенциала предприятий, обобщенно методики оценки инновационного потенциала и возможности их применения для категории "инновационно-технологический потенциал", проанализирована система показателей статистического оценивания инновационно-технологического потенциала, разработаны методические рекомендации по алгоритму оценки инновационно - технологического потенциала в условиях дигитализации, выполнено сравнение различных подходов к оценке информационно - коммуникационных технологий предприятий и приведены рекомендации по улучшению эффективности использования технологического потенциала предприятий в условиях трансформации индустриальной политики.

Ключевые слова: индустриальная политика; дигитализация; информация; устойчивое развитие; система производства

О.І. SAVCHENKO, V.U. VERYUTINA**TRANSFORMATION OF INDUSTRIAL POLICY IN THE AGE OF DIGITALIZATION**

The scientific generalization of the development of innovation and industrialization with a detailed definition of the challenges that affect how countries should direct technology for the overall development of their industry and economy is considered. It examines how changes in manufacturing and industry affect the global economy today. Attention is drawn to the fact that industrialization affects all sectors - from production to services, with a special place occupied by developing countries. It is for them that a balanced development strategy needs to be defined, which is focused on increasing the level of knowledge and skills components of each of these sectors. Industrial policy is based on a national vision of how to promote digital innovation and benefit regional economic systems. Such an industrial policy must have four key elements: opportunities for digital transformation, the development of effective regulation of all digital technologies, and the protection and preservation of employment. These measures must be consistent with investment, technology transfer, trade, export promotion and competition policy. The special attention in the article was spared to research of approach of the systems to determination of technological potential of enterprises, generalized methodologies of estimation of innovative potential and possibility of their application for a category "innovative-technological potential", the system of indexes of statistical evaluation of innovative-technological potential in the context of digitalization is analysed. Methodical recommendations are worked out on the algorithm of estimation of innovative - technological potential, comparison of the different going is executed near estimation informative - communication technologies of enterprises and resulted to recommendation on the improvement of efficiency of the use of technological potential of enterprises in the context of the transformation of industrial policy.

Keywords: industrial policy; digitalization; information; sustainable development; production system

Вступ. Світова економіка стала незворотною глобальною та інтегрованою; такою, де взаємозалежність та вплив між націями та ресурсами

відіграє все більшу роль. Історія розвитку національної промислової політики усього світу висвітлює успіхи та невдачі національних політик у

© О.І. Савченко, В.Ю. Верютіна, 2020

просуванні промисловості відповідно до продуктивних перетворень, які відбувались в промислових організаціях.

Сьогодні світовий енергоменеджмент має вирішальний пріоритет для економіки країн і відіграє важливу роль у прийнятті рішень щодо сталого розвитку та визначенні індустріальної політики [1].

Трансформація промислової політики для епохи цифрових технологій демонструє, що глобалізація призводить до глибоких та продуктивних змін, які здійснюють необхідну промислову політику для переорієнтації розвитку на інклюзивне та більш стійке зростання. Це свідчить про те, що індустріалізація залишається важливим процесом розвитку для економік, які розвиваються.

Динаміка "промисловості 4.0" включає алгоритми, які впроваджуються за допомогою комп'ютерів, інтеграцію з хмарними обчисленнями та Інтернетом речей (the Internet of Things). Оскільки існуючі глобальні ланцюги вартості використовують переваги нових технологій для реорганізації виробництва, стейкхолдери мають змогу дослідити наслідки нової промислової політики та ступінь впливу структурних змін, які підтримують стійкість розвитку. Проблеми інноваційного та технологічного розвитку завжди перебували в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних дослідників. Ці питання представлені у працях таких вітчизняних вчених, як Ю.М. Бажал, В.М. Гесць, І.Ю.Єгоров, О.Є. Кузьмін, Б.А. Маліцький, О.І. Пампура, А.І. Яковлев, Т.В.Данько. Серед зарубіжних вчених, питання та розвиток інноваційної діяльності та діджиталізації досліджували Е.Менсфілд, Б.Санто, Б.Твісс, Ф.Шерер, Й.Шумпетер, Вільям Х. Даттон та інші.

Метою статті є дослідження теоретичних положень, обґрунтування методичних підходів і практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку підприємств в умовах прискореного розвитку інформаційних технологій.

Об'єктом дослідження є сучасна індустріальна політика.

Інноваційна модель розвитку промисловості характеризується формуванням цифрових технологічних платформ, розширенням використання економіки знань, цифровою трансформацією виробництва і систем управління. Саме це стає значимими факторами зростання ефективності функціонування промислових підприємств і підвищення конкурентоспроможності продукції.

Поява і освоєння нових високих технологій, цифрового виробництва неможливо без вдосконалення наукових підходів і методів організації виробництва. Інноваційно-технологічний потенціал – це свого роду інтегральна характеристика можливої здатності виробничого комплексу до зміни, підвищення його вагомості та конкурентоспроможності за рахунок активної реалізації технологічних інновацій [2].

Висвітлюючи політичні наслідки Інтернету, соціальних медіа, даних та обчислювальної аналітики, в майбутньому можливо з'ясувати, як саме необхідно завчасно реагувати на політичні виклики епохи

цифрових технологій та відобразити ключові тенденції, які виникають у галузі.

Ряд авторів під технологією розуміє основні принципи функціонування виробів, здобуття матеріалів і виробничих процесів, які впливають на зовнішнє середовище і забезпечують ефективне конкурентне середовище, без якого неможливий подальший розвиток. Емпіричні дослідження підтверджують як позитивні, так і негативні наслідки таких процесів.

Інформаційні та комунікаційні технології впливають не лише на виготовлення та просування інноваційної продукції, а також значно підвищують ефективність управління. У свою чергу, нанотехнології дають можливість для розробки нових товарів із покращеними технологічними характеристиками. У той же час всебічна цифрова промислова політика, яка є диференційованою та укоріненою в більш широкій реальності розвитку та глобалізації. Тоді закономірно виникає низка питань, яка пов'язана з можливістю використання традиційних підходів до промислової політики, в умовах, коли самі галузі швидко зливаються між собою і конкуренція відбувається за рахунок нових способів компетенцій. Питання економічного виживання стають зовсім іншими, що буде відбуватись з традиційною моделлю економічного розвитку, чи залишатимуться політичні виклики такими ж.

Аналіз показує, що в рамках вирішення цієї проблеми на рівні підприємств ефективним стає розробка системи індикаторів інноваційної діяльності та приділення особливої уваги розвитку діджиталізації. Тільки систематизація індикаторів інноваційної діяльності дасть змогу вирішувати наступні питання, які пов'язані з тенденціями розвитку технологічного потенціалу, факторами, які впливають на досягнення планових показників з інноваційної діяльності і урахування внутрішніх резервів підприємств.

Усі ці організаційно-технологічні особливості обмежують використання інструментів розподільчої, виробничої, транспортної та складської логістики [3]. Під ринком технологічних інновацій, які впливають на розвиток технологічного потенціалу, на наш погляд, слід розглядати систему операційних відносин, які виникають у процесі пошуку, створення, моделювання, освоєння, передачі та експлуатації наукоємної продукції. Як і інші сектори глобальної економіки, ринок технологічних інновацій може нормально розвиватися лише за наявності певних умов. Для його функціонування потрібна наявність форм власності і створення інституціональної інфраструктури. Необхідно враховувати таку перешкоду перед українськими підприємствами при отриманні конкурентних переваг, як існування, транснаціональних корпорацій (ТНК) [4]. Такі корпорації, на відміну від українських підприємств, мають зареєстрований міжнародний капітал, що дозволяє їм мати представництва і здійснювати виробництво в різних країнах. Тому для успішної конкуренції з подібними фірмами українські виробники мають володіти фінансовими

можливостями для того, щоб організувати виробництво в такому масштабі, який би давав їм необхідні конкурентні та підприємницькі переваги [5]. Також дуже вагомими чинниками для здійснення внутрішньої підприємницької діяльності, що сприяють або заважають виходу українських фірм на зовнішні ринки, є різні інструменти внутрішньої та зовнішньої економічної політики урядів європейських держав. Вони можуть відноситися до: реєстрації, ліцензування діяльності, закриття бізнесу та процедур, пов'язаних з банкрутством підприємств; режимів національної валюти, регламентації вивозу та ввозу капіталу, репатріації прибутку; податкових процедур, принципів оподаткування, податкових пільг та санкцій, субсидіювання; підтримки певних галузей економіки, питання злиттів та поглинань, домінування та узгоджених дій господарюючих суб'єктів на внутрішніх ринках; митних та не митних обмежень, умов здійснення експорту та імпорту товарів та послуг, наявності та чисельності митних процедур та митних органів тощо [6]. В умовах закритої економіки уряд, як правило, робить акцент на впровадженні і використанні інструментів промислової та антимонопольної (конкурентної) політик, що покликані регулювати діяльність окремих галузей, ринків, господарюючих суб'єктів, запобігати виникненню недобросовісної та антиконкурентної економічної поведінки з боку окремих національних виробників. Виходячи з усього, що було досліджено необхідно приділяти увагу теоретичному обґрунтуванню стратегії підвищення ефективності використання технологічного потенціалу підприємств в умовах європейської інтеграції.

Методологія. З точки зору аналізу і оцінки індикаторів інноваційної діяльності підприємства, що впливають на рівень його організаційно-економічної стійкості на оперативному рівні, у виробничо-збутовій, фінансово-економічній, технологічній та інформаційній системах представлялось можливим і доцільним виділити та згрупувати певні блоки параметрів. Для вирішення поставлених завдань були обрані методи системного аналізу та синтезу, компаративного аналізу, діагностичного підходу, метод угруповань та експертних рішень. Аналіз зазначених індикаторів та їх інтерпретація мають істотне значення для експрес - аналізу вхідних даних (певна кількість параметрів, що характеризують інноваційну діяльність підприємства), а також для процесу ухвалення оперативних стратегічних рішень.

Визначення локальних показників стійкості за кожним з блоків параметрів виробничо-збутової, фінансово-економічної, технологічної та інформаційної систем підприємства означає наявність в кожному з них певного стану рівноваги цих параметрів. Стійкий стан параметрів забезпечується дотриманням усіх вимог, що висувуються до обраних індикаторів, і, відповідно, визначається стан функціональних підсистем підприємства.

За кожним блоком параметрів можна знайти стан рівноваги (чи локальні показники стійкості). Для цього використовували приведені вище методи. Кожен з них має свої переваги і свої недоліки. На наш

погляд, за базу визначення локальних показників стійкості необхідно використовувати метод експертних оцінок і рішень при формуванні станів змін визначених конкретних параметрів. Саме вони визначатимуть зони змін стану параметрів в тому або іншому блоці.

Формування локальних показників стійкості, як однотипних визначалися, для кожного з блоків виробничо-збутової, фінансово-економічної, інформаційної та технологічної систем підприємства.

Для кожного обраного параметру, який був розрахований, існують деякі межі його змін в часі, або динаміці його стану. Для будь-якого параметру можна визначити (у даному випадку за допомогою методу експертних рішень), які значення параметричної оцінки визначаються в зоні змін тих або інших обраних параметрів, тобто формуються класи їх станів в динаміці.

При розрахунку обраних параметрів завжди виникає певна проблема, яка пов'язана з порівнянням їх між собою, а також визначення їх в часі та просторі, оскільки: різні параметри мають різні одиниці виміру; позитивні зміни одного параметру можуть позначатися на інтегральному стані підприємства позитивно, тоді як очікувані зміни іншого параметру можуть призвести до зменшення інтегрального показника стійкості; зони зміни параметрів в динаміці можуть істотно розрізнятися і варіюватися, що призведе до певних труднощів при приведенні сукупності обраних параметрів до інтегрального показника підприємства в цілому.

На нашу думку, необхідно враховувати той факт, що багато параметрів взаємозалежні та зміна одного з них може привести до істотних змін інших та позначитись на загальному стані роботи підприємства.

Інноваційно – технологічного потенціал підприємства як драйвер успішного розвитку.

Всебічна цифрова промислова політики, яка є диференційованою та укоріненою у більш широкій реальності розвитку та глобалізації. Для успішного здійснення підтримки промислових секторів в епоху діджиталізації, спершу потрібно визначити нові межі інновацій та індустріалізації, визначити політичні виклики та розробити відповідну політику, яка буде підтримувати виробничі результати, таким чином, щоб сприяти технологічному простору.

Інноваційно-технологічний потенціал визначається як здатність в умовах реального часу до трансформації свого виробничого потенціалу за допомогою активізації процесу дослідження, розроблення і використання інноваційно-технологічних рішень та отримання завдяки їм конкурентних переваг у високотехнологічному промисловому просторі. Виділимо дві складові: вхідну (ресурсну) та вихідну (результативну), які характеризують інноваційно-технологічний потенціал, який взагалі існує на підприємстві та використаний на даний момент часу.

Підходи щодо оцінювання інноваційно-технологічного потенціалу відрізняються принципово різними системами показників. Так, за детального

підходу, коли ресурси підприємства загалом або окремого напрямку бізнесу оцінюються щодо можливості реалізації конкретного інноваційного проєкту, система показників інноваційного потенціалу повинна охоплювати показники, які характеризують стан ресурсів, спільно з показниками технологічних новацій та виробничих змін.

Для оцінювання стану інноваційно-технологічного потенціалу відповідно до діагностичного підходу основні вимоги до формування системи показників, що характеризують цей стан, на наш погляд, мають бути такими: система показників враховує галузеві особливості проходження інноваційних процесів (наукоємність технологічних процесів), характеристики виробничої системи (рівень трудомісткості виробництва, продуктивності праці), тип виробництва (безперервний), життєвий цикл підприємства (зростання, зрілість, спад); в системі повинні бути показники, які відображають наявність і якість основних стратегічно важливих для підприємства технологічних ресурсів, задіяних в інноваційній діяльності підприємства, тобто відображати стан технологічної складової та інноваційного потенціалу.

Проведене дослідження показало, що найчастіше інноваційно-технологічний потенціал характеризують за допомогою таких груп статистичних показників:

- показники кадрів, задіяних в інноваційних проєктах: кількість і кваліфікація фахівців; кількість і якість підготовки та перепідготовки спеціалістів;
- матеріально-технічні показники: витрати на наукові, науково-технічні дослідження, дослідно-конструкторські роботи, проєктні роботи, комерціалізацію інновацій та технологічний трансфер; прогресивність виробничої бази;
- інформаційно-комунікаційні показники: кількість і якість інформаційних систем, які були використані в інноваційній діяльності, можливості та якість поширення інформації, заходи з участі у регіональних та міжнародних конференціях;
- результативні показники інноваційної діяльності, що характеризують її прибутковість та ефективність.

Слід зазначити, що інновації, будучи фактором економічного розвитку, виступають, перш за все, як особлива форма реалізації підприємницької активності [7]. Разом з тим, сама по собі підприємницька активність далеко не завжди здатна забезпечити виробництво і масове поширення інновацій в масштабах економічної системи – необхідні механізми підтримки інноваційної діяльності, залучення в інноваційну сферу масштабних інвестицій. Значною мірою інноваційна активність в економіці залежить від активної ролі держави, і не випадково, в сучасному світі науково-технічна політика вважається обов'язковим елементом державної політики будь-якої інноваційно розвинутої країни.

Таким чином, при аналізі стану підприємства, оперативній оцінці його виробничо-збутової системи необхідно враховувати функціонування інформаційно-комунікаційної системи підприємства

або рівень її дигіталізації.

Впровадження вказаних вище принципів у виробничий процес вимагає системного підходу, обліку результатів взаємодії теорії та практики, динамічного, варіантного і компаративного підходів у вивченні та ухваленні організаційно-управлінських інноваційних рішень.

Висновки.

1. Виробництво буде продовжувати розвиватись, використовуючи високотехнологічні навички та науково-дослідні роботи, важливим фактором економічного зростання буде інноваційно-технологічний розвиток, в рамках нової моделі індустріалізації. Компонента знань у всіх галузях життя – сільському господарстві, виробництві та сфері послуг – буде зростати.

2. Таким чином, країнам необхідна більш чітка та диференційована структура промислової політики, яка зможе підтримувати загальний характер розвитку країни таким чином, що сприятиме зменшенню розриву між постійними науковими досягненнями та успішним впровадженням нових технологічних платформ, при цьому буде відбуватись пом'якшення несприятливих наслідків прискореного розвитку для суспільства з точки зору зайнятості трудових ресурсів та збільшенню соціальної відповідальності бізнесу.

3. Обґрунтовано необхідність побудови цифрової інфраструктури, розширення хмарного потенціалу, управління та захисту даних для сприяння передачі цифрових технологій, які надають можливість переходу від уже добре структурованих виробничих секторів в передових економіках до тих, які інтегрують четверті ІТ-технології. Найбільш актуальні питань, в свою чергу, для індустріальної політики, потребують створення більш фундаментальної рамки.

4. Встановлено, що важливим етапом вимірювання інноваційно-технологічного потенціалу як фактору економічного зростання є вибір і визначення системи статистичних індикаторів, за допомогою яких здійснюється оцінювання виробничо-збутової, фінансово-економічної, технологічної та інформаційної систем. Інноваційна діяльність, яка пов'язана з розвитком технологічного потенціалу підприємства і розвитком інноваційно-технологічного потенціалу підприємств регіону в Україні моніториться і характеризується за допомогою системи індикаторів. Сформована система показників інноваційно-технологічного потенціалу охоплює основні види ресурсів, що використовуються для реалізації інноваційних процесів, а також містить показники, які оцінюють комплексну результативність інноваційної діяльності підприємства з необхідністю розвитку інформаційно-комунікаційної складової в умовах дигіталізації.

5. Стан інноваційно-технологічного потенціалу визначається за допомогою компаративного аналізу, діагностичних підходів, методів угруповань та експертних рішень. Такий підхід дасть підприємствам змогу підвищити ефективність процесу управління інноваційно-технологічними рішеннями, своєчасно виявляти проблеми при здійсненні інноваційно-

технологічних процесів і буде сприяти покращенню розвитку інноваційної політики. Інновації в економіці платформ є не тільки нелінійними, але й дуже взаємопов'язаними, мають кілька циклів зворотного зв'язку між великими даними та різними технологіями.

Список літератури

1. Savchenko, O., & Turan, U. (2019). Research of the Impact of the Energy Management Condition on the Sustainable Development of the European Countries. *Business Navigator: International University of Business and Law*, Volume 56 (6.1), 222-229.
2. Шира Т. Б. Підходи до статистичного оцінювання стану інноваційно-технологічного потенціалу підприємства / Т. Б. Шира // *Статистика України*, 2009. – № 1. – С. 14–20.
3. Котлярова В.Г. Оцінка процесу управління вхідними матеріальними потоками на коксохімічних підприємствах / В.Г. Котлярова // *Економіка розвитку*. – 2011. - № 4. – С. 121-125.
4. Верютіна В.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології при розвитку технологічного потенціалу підприємств коксохімічної галузі // Вісник Національного технічного університету "Харківський Політехнічний Інститут". – 2019. - № 24. – С. -133-138.
5. *Innovative entrepreneurship: textbook*/ authors: O. Savchenko, A. Tavkhelidze, A. Sokolov, E. Hakobyan at all/Edited by Olga Savchenko. – Kharkiv: LL —Planeta-Print Ltdl, 2016. – 200 с.
6. *Технологический маркетинг* /Дитер И. Г. Шнайдер. – Москва: Янус-К, 2003. – 478с.
7. *Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема: навчальний посібник для вищих навчальних закладів/за ред. д-ра екон. наук, проф. Ю. М. Бажала. — Київ: Унів. Вид-во Пульсари, 2015. — 280 с*
8. *Підприємництво: інноваційна діяльність, маркетинг, логістичні процеси, облік та оподаткування. Підручник./за ред. О.І. Савченко.-Харків.: ТОВ «Планета-принт», 2016.- 600с.*

References (transliterated)

1. Savchenko, O., & Turan, U. (2019). Research of the Impact of the Energy Management Condition on the Sustainable Development of the European Countries. *Business Navigator: International University of Business and Law*, Volume 56 (6.1), 222-229.
2. Shy'ra T. B. Pidkody' do staty'sty'chnogo ocinyuvannya stanu innovacijno-technologichnogo potencialu pidpry'yemstva [Going near the statistical evaluation of the state of innovative-technological potential of enterprise] *Staty'sty'ka Ukrainy* [Statistics of Ukraine], 2009. – no 1. – pp. 14–20.
3. Kotlyarova V.G. Ocinka procesu upravlinnya vkhidny'my' material'ny'my' potokamy' na koksoximichny'x pidpry'yemstvax [An estimation of process of management input material streams is on the koksochemistry enterprises] *Ekonomika rozvy'tku* [Economy of development]. – 2011. - no 4. –pp. 121-125.
4. Veriutina V.Iu. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii pry rozvytku tekhnolohichnogo potentsialu pidpryiemstv koksoximichnoi haluzi //Visnyk Natsionalnoho tekhnichnogo universytetu"Kharkivskiy Politekhichniy Instytut". – 2019. - № 24. – S. -133-138.
5. *Innovative entrepreneurship: textbook*/ authors: O. Savchenko, A. Tavkhelidze, A. Sokolov, E. Hakobyan at all Edited by Olga Savchenko. – Kharkiv: LL —Planeta-Print Ltdl, 2016. – 200 p.
6. *Technology'chesky'j markety'ng* [Technological Marketing] /Dy'ter Y'. G. Shnajder. – Moscow: Yanus-K, 2003. – 478p
7. *Innovacijne pidpry'yemny'ctvo: kreaty'vnist', komercializaciya, ekosy'stema: navchal'ny'j posibny'k dlya vy'shny'x navchal'ny'x zakladiv* [Innovative enterprise: creativity, commercialization, ecosystem: train aid for higher educational establishments] za red. d-ra ekon. nauk, prof. Yu. M. Bazhala. — Kiev: Univ. Vy'd-vo Pul'sary', 2015. — 280 p
8. *Pidpry'yemny'ctvo: innovacijna diyal'nist', markety'ng, logisty'chni procesy', oblik ta opodatkuвання* [Enterprise: innovative activity, marketing, logistic processes, account and taxation]. Pidruchny'k. za red.O.I.Savchenko.- Kharkiv:TOV «Planeta-pry'nt», 2016.-600p.

Надійшла (received) 18.06.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Савченко Ольга Ігорівна (Савченко Ольга Игоревна, Savchenko Olga Igorevna) – професор каф. менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; (0679738165); ORCID: 0000-0002-4407-6387 e-mail savchenko.khpi@gmail.com

Верютіна Вікторія Юрійвна (Верютіна Виктория Юрьевна, Veriutina Victoriia Yuriyivna) –старший викладач каф. менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; (0509658442); ORCID:0000-0002-8989-9424 e-mail verutina.opur@gmail.com